

Yükseköğretim Kurumlarında Etik İlkeler, Sorumluluklar ve Davranış Kuralları

Ethical Principles, Responsibilities, and Codes of Conduct in Higher Education Institutions

Hasan GERÇEK, Mehmet Haluk GÜVEN, Şükrü Oğuz ÖZDAMAR,
Tuğba YANPAR YELKEN, Turhan KORKMAZ

ÖZ

Yükseköğretim kurumları; akademik personel, öğrenciler ve idari personelden oluşan üç temel paydaş grubunun yoğun bir etkileşim içinde oldukları yerlerdir. Akademik ortamlarda, aynı paydaş grubundan veya farklı gruplardan bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinde yüksek etik standartlara uyulması beklenir. Bu çalışmada, yükseköğretim kurumlarında eğiten, eğitilen veya çalışan bireylerin etkileşimine uygulanabilecek etik ilkeler, sorumluluklar ve davranış kuralları derlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yükseköğretim, Etik kurallar, Akademik personel, Öğrenci, İdari personel

ABSTRACT

Academic institutions are places where three fundamental constituent groups consisting of academic personnel, students and administrative staff interact extensively. In academia, the interactions of individuals, either from the same constituent group or from different groups, are expected to follow high ethical standards. This study compiles the ethical principles, responsibilities, and codes of conduct applicable to the interaction of individuals who are educating, being educated, or working at academic institutions.

Keywords: Higher education, Codes of ethics, Academic personnel, Student, Administrative staff

GİRİŞ

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Tanımlayıcıları (Öğrenme Çıktıları) kapsamında; mezunlardan beklenen **etik** ile ilgili yetkinlik, “Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler” başlığı altında yer alan “Alana Özgü ve Mesleki Yetkinlikler” arasında çeşitli düzeylerde tanımlanmıştır (YUYÇ Komisyonu ve Çalışma Grubu, 2009):

a. Lisans (6. Düzey) eğitim programı mezunları için: “Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, duyurulması ve uy-

gulanması aşamalarında toplumsal, bilimsel ve **etik** değerlere sahip olmak.”

b. Yüksek Lisans (7. Düzey) eğitim programı mezunları için: “Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel ve **etik** değerleri gözeterek bu değerleri öğretebilmek ve denetleyebilmek.”

c. Doktora (8. Düzey) eğitim programı mezunları için: “Alanında ve iş yaşamında karşılaşılan toplumsal, bilimsel ve **etik** konularda çözüm üretebilmek ve bu değerlerin gelişimini destekleyebilmek.”

Hasan GERÇEK (✉)

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Zonguldak, Türkiye
Zonguldak Karaelmas University, Faculty of Engineering, Zonguldak, Turkey
gercek@karaelmas.edu.tr

Mehmet Haluk GÜVEN

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Zonguldak, Türkiye
Zonguldak Karaelmas University, Faculty of Arts and Sciences, Zonguldak, Turkey
haluk_guven@yahoo.com

Şükrü Oğuz ÖZDAMAR

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Zonguldak, Türkiye
Zonguldak Karaelmas University, Faculty of Medicine, Zonguldak, Turkey
sukruoguzozdamar@yahoo.com

Tuğba YANPAR YELKEN

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Mersin, Türkiye
Mersin University, Faculty of Education, Mersin, Turkey
tyanpar@mersin.edu.tr

Turhan KORKMAZ

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Zonguldak, Türkiye
Zonguldak Karaelmas University, Faculty of Economics and Administrative
Sciences, Zonguldak, Turkey
korktur@yahoo.com

Geliş Tarihi/Received : 29.01.2011

Kabul Tarihi/Accepted: 05.04.2011

Görüldüğü gibi, yükseköğretim kurumlarındaki tüm lisans ve lisansüstü programlarından mezun olan öğrencilerin etik değerler konusunda eğitilmesi hedeflenmektedir. Üniversitelerde etik eğitiminin başarılı olabilmesi için ön koşullardan birisi de eğitimin etik bir akademik ortamda verilmesi zorunluluğudur.

Türkiye'deki üniversitelerde, genel olarak, etik kurul yönergele-ri bulunmakla birlikte, bunların büyük bir çoğunluğu "bilimsel araştırmalarda ve yayınlarda uyulması gereken etik kurallar" üzerinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca, akademik toplumu oluşturan öğretim elemanları, öğrenciler, idari ve yardımcı personel gibi paydaşlar ile ilgili bazı etik davranış kuralları da ilgili gruplara ait "disiplin, suç ve ceza" yasaları, tüzükleri veya yönetmeliklerinde, yalnızca suç sayılan davranışları tanımladıkları için, dolaylı olarak bulunmaktadır. Söz konusu yasal kurallarda yer almayan konular, genellikle, yerleşmiş akademik gelenekler ve nezaket kuralları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Aslında, büyük ölçüde bireylerin bilgi, görgü ve deneyimine dayalı özl yorumlar ve yargılarla değerlendirilen bu hususların; nesnel, çağdaş ve evrensel ilke ve kurallara uygun olarak ele alınması gerekmektedir.

Bu çalışma; öğretim elemanları, öğrenciler ve idari personel arasındaki ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı akademik ortamlarda uygulanabilecek etik ilkeler ve davranış kurallarının çeşitli kaynaklardan derlenmesiyle oluşturulmuştur. Çalışmada, önce, bilim etiğinde temel ilkelere değinilmiştir. Sonra, sırasıyla; öğretim elemanları, öğrenciler ve idari personelden oluşan üç temel iç-paydaş grubu göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda, aynı gruptan bireylerin farklı gruplarla ve birbirleriyle olan ilişkilerinde geçerli olabilecek etik ilkelere, etik sorumluluklara ve etik davranış kurallarına değinilmiştir. Son olarak da, yükseköğretim kurumlarında kaynakların kullanımı hakkında karar verme yetkisi olan üniversite temsilcileri için etik davranış kuralları özetlenmiştir.

Çalışmada derlenen etik ilkeler ve davranış kuralları, bir "Akademik Etik Kılavuzu" formatında verilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle, bazı davranış kuralları farklı başlıklar altında yinelenmektedir. Ayrıca, kaçınılmaz olarak, yasal açıdan sakıncalı veya suç sayılan davranışlara da değinilmektedir. Diğer taraftan, akademik ortamlarda karşılaşılabilecek her türlü etik soruna, ikileme veya açmaza çözüm getirmenin olanaksız olduğu unutulmamalı; bu gibi durumlarda, bazı alt-başlıklardan önce özetlenen etik ilkeler çerçevesinde yorum ve değerlendirmeler yapılmalıdır.

BİLİM ETİĞİNDE TEMEL İLKELER

Giriş

Temel görevlerinin başında bilim üretmek ve öğretmek gelen yüksek öğretim kurumlarında, etik konusunda önceliğin "Bilim Etiğinde Temel İlkeler" olması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu ilkeler Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) 14.12.2001 tarihli "Bilim Etiği Konusunda Basın Duyurusu"na esas teşkil etmiştir (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Gerçeğe Uygunluk

"Veriler, sadece bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemlerden elde edilir. Verilerin değerlendirilmesinde, yorumların ve kuramsal sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemler dışına çıkmaz. Bu yöntemlerle varılan sonuçlar sapıtılamaz; elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçları imiş gibi gösterilemez" (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Bilimsel Araştırmanın Zarar Vermemesi

"Araştırmanın deneklere zarar vermemesi, deneklerin olası riskler konusunda açık şekilde bilgilendirilmesi ve deneye katılım kararının etki ve baskı olmaksızın özgürce alınması gerekir. Deneyin deneklere, deneyi yapanlara, çevreye ve insan sağlığına zarar vermemesi elzemdir. Hayvanlar üzerinde yapılan çalışmalarda deney hayvanının gereksiz yere zarar ve acı görmemesi gözetilmelidir" (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Sorumluluk ve Haklar

"Bilim insanları araştırma sonuçları ile ilgili olarak toplumu bilgilendirmek, olası zararlı uygulamalar konusunda uyararak yükümlüdürler. Kendi vicdani kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve onayladıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmamak bilim insanlarının hakkıdır" (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Yazarlar

"Araştırma sonuçları araştırmayı yapanların tümünün isimleriyle yayınlanır. Araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında etkin katkıda bulunmamış kişilerin isimleri yazar isimleri arasına katılmaz" (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Kaynak Gösterme ve Alıntılar

"Bilimsel yayınlarda ya da genel kamuoyuna dönük olarak yayınlanan her türlü makale, derleme, kitap ve benzeri yayınlarda daha önce yayınlanmış veya yayınlanmamış bir çalışmadan yararlanılırken, o çalışma bilimsel yayın kurallarına uygun biçimde kaynak olarak gösterilmelidir. Evrensel olarak tanınan bilim kuramları, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında, hiçbir yapıt tümüyle ya da bir bölümü ile izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayınlanamaz" (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Bilim İnsanı ve Akademik Etkinliklerde Etik

"Bilim insanı, akademik yaşamının bütün evrelerinde ve öğretim, yönetim ve akademik değerlendirmelere ilişkin görevlerde bilimsel liyakati temel ölçüt olarak kabul eder, etik kurallarının dışına çıkmaz ve bu kuralların dışına çıkılmasına göz yummaz. Eğitimin eksik verilmesi, kopyacılık, akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel liyakat ölçütlerinin dışına çıkmak, kişileri kayırmak ve benzeri davranışlar kabul edilemez" (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN ETİK İLKELER, SORUMLULUKLAR ve DAVRANIŞ KURALLARI

Giriş

Üniversite'nin kadrosunda bulunan tüm öğretim elemanları, aşağıdaki ilkelere ve davranış kurallarına uymayı kabul ederler. Ayrıca, kadrosu başka üniversitelerde veya kurumlarda olup da Üniversite'de ders veren veya geçici olarak görevlendirilen öğretim elemanları da, görevleri süresince, bu ilkelere ve davranış kurallarına uymayı kabul etmiş sayılırlar.

Öğrencilere Karşı Sorumluluklar

Etik İlkeler

Öğretim elemanları; her öğrenciye, toplumun saygıdeğer ve etkili bir üyesi olarak, kendi potansiyelinin farkına varması ve bu potansiyelini gerçekleştirilmesinde ona yardım etmek için çaba göstermelidirler (NEA, 2011). "Öğretim elemanları, öğrencilerinin serbestçe öğrenmelerini destekleyeceklerdir. Öğrencilere, kendi disiplinlerinin en yüksek bilimsel ve etik standartlarını sergileyeceklerdir. Öğrencilere bireyler olarak saygı gösterecekler, düşünsel (entelektüel) rehber ve danışman olarak kendi asıl görevlerine sadık kalacaklardır. Öğretim elemanları, dürüst akademik uygulamaların gelişmesini ve öğrencileri değerlendirmelerinde her bir öğrencinin gerçek liyakatinin yansıtılmasını sağlamak için mantıklı her türlü çabayı göstereceklerdir. Öğretim elemanları, öğrencileriyle aralarındaki ilişkinin güvene dayanan doğasına saygı göstereceklerdir. Öğrencilerin, ne şekilde olursa olsun şahsi amaçla kullanılmasını, taciz edilmesini ya da ayrımcılığa maruz bırakılmasını önleyeceklerdir. Onlardan aldıkları önemli akademik ve bilimsel yardımı belirttiklerdir. Öğrencilerin akademik özgürlüğünü koruyacaklardır" (AAUP, 2011).

Davranış Kuralları

- Öğretim elemanları, tüm öğrencilere eşit ve saygıyla davranmalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencilerle kendileri arasında serbest fikir alışverişini teşvik etmelidirler (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin çalışmalarını değerlendirirken adil ve dengeli olmak için bilinçli olarak çaba göstermelidirler (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrenciler için referans verirken dürüst ve tarafsız olmalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- Herhangi bir öğrencinin akademik gelişmesini engelleyen ya da herhangi bir öğrenciye akademik performansı dışında iltimas sağlayan veya olumsuz etkisi olan durumlar yaratan, öğretim elemanı ve öğrenci arasındaki kişisel ilişkiler etik açıdan kabul edilemez (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencileri veya onlarla olan mesleki ilişkilerini şahsi kazançları veya çıkarları için kullanmamalıdırlar (NEA, 2011 & Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanı - öğrenci ilişkisi, doğası nedeniyle eşit taraflar arasında olmadığı için, öğretim elemanları, eğitim-

öğretim ilişkileri sürdüğü sürece, öğrencileriyle gönül ilişkisine giremezler (Saddleback College, 2011).

- Öğretim elemanları, programlandığı şekilde derslere girmek, öğrencilerle görüşme için zaman ayırmak ve öğrencilerin dersle ilgili bilgilere ulaşabilmesi için kabul edilebilir araçları sağlamak zorundadırlar (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin bilgi edinmede bağımsızca hareket etmesine gereksiz yere engel olmayacaklardır (NEA, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin farklı görüşlere ulaşmasını gereksiz yere yadsımayacaklardır (NEA, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin gelişimiyle ilgili konuları kasıtlı olarak örtbas etmeyecek ve saptırmayacaklardır (NEA, 2011).
- Öğretim elemanları; öğrencileri, öğrenmelerine engel olacak ya da sağlıklarına ve güvenliklerine zararlı olan ortamlardan korumak için mantıklı çaba içinde olacaklardır (NEA, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencileri kasıtlı olarak mahcupiyet içinde bırakmayacak veya aşağılamayacaklardır (NEA, 2011).
- Öğretim elemanları; ırkı, rengi, inancı, cinsiyeti, milliyeti, medeni hali, politik veya dini inançları, ailesi, sosyal veya kültürel geçmişi ya da cinsel yönelimi nedeniyle, haksız olarak
 - Hiçbir öğrenciyi herhangi bir programa katılmaktan mahrum etmeyeceklerdir,
 - Hiçbir öğrenciye gelecek yararları engellemeyeceklerdir,
 - Hiçbir öğrenciye herhangi bir avantaj sağlamayacaklardır (NEA, 2011).
- Öğretim elemanları, zorunlu bir mesleki amaca hizmet eden bir açıklama gerekmedikçe ya da kanunen talep edilmedikçe, mesleki görevleri sırasında öğrenciler hakkında edindikleri bilgileri açıklamayacaklardır (NEA, 2011 & Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin çalışmalarını, onların dersteki başarımlarını (performanslarını) doğrudan yansıtmayan ölçütlere göre değerlendiremezler (ASU, 2003).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmekte yersiz ve mazeretsiz olarak gecikemezler (ASU, 2003).
- Öğretim elemanları, öğrencilerin sınav evrakını tekrar inceleme taleplerini, ilgili mevzuata uygun olarak titizlikle yerine getirirler.

Meslektaşlarına Karşı Sorumlulukları

Etik İlkeler

"Öğretim elemanlarının meslektaşlarına karşı, bilimsel bir

topluluğun üyeleri olmalarından kaynaklanan, yükümlülükleri vardır. Öğretim elemanları; meslektaşlarına karşı ayırım yapmazlar ve onları taciz etmezler; eleştirilerinde ve fikir alışverişlerinde, başkalarının görüşlerine gereken saygıyı gösterirler; kendilerinininkinden farklı bulgulara ve sonuçlara yol açsa bile, meslektaşlarının özgürce sorgulamasına saygı gösterirler ve onu savunurlar; akademik sorumluluklarının bilincinde olarak, meslektaşları hakkında verecekleri profesyonel kararlarında veya yargılarında nesnel olmak için çaba gösterirler; kurumlarının idaresinde kendi paylarına düşen akademik sorumluluğu yüklenirler” (AAUP, 2011 & Saddleback College, 2011).

Davranış Kuralları

- a. Öğretim elemanları; ister akademik ister idari sıfatla olsun, birbirlerine karşı saygılı ve adil davranmalı, saygın hareket etmeli ve meslektaşlarıyla olan her türlü ilişkilerinde kendilerine hâkim olmalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- b. Öğretim elemanları, meslektaşlarının akademik özgürlük haklarını savunmalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- c. Eleştirel değerlendirme her ne kadar akademik etkinliğin bir parçasıysa da, öğretim elemanları, meslektaşlarının çalışmalarındaki profesyonel görüşlerini veya yargılarını sunarken adil ve nesnel olmalıdırlar; meslektaşları hakkında, bilerek, yanlış ve kötü niyetli açıklamalarda bulunmamalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- d. Öğretim elemanları, kendi tavırlarını veya görüşlerini desteklemek için meslektaşlarının görüş veya tavırlarını, bilerek, yanlış bir şekilde aktarmazlar (Saddleback College, 2011).
- e. Öğretim elemanlarının, meslektaşlarına karşı tehdit edici davranışta bulunması, sözler söylemesi, sözlü tacizde bulunması veya gözdağı vermesi hiçbir şekilde ve koşulda kabul edilemez (Saddleback College, 2011).
- f. Öğretim elemanları; açıklama kanunen talep edilmedikçe veya zorunlu bir mesleki amaca hizmet etmedikçe, meslektaşları hakkında mesleki hizmet sırasında edindikleri bilgileri açıklamamalıdırlar (NEA, 2011).
- g. Öğretim elemanları, meslektaşlarının profesyonel gelişimine etkin olarak yardım etmelidirler (ASU, 2003).
- h. Öğretim elemanları, meslektaşlarına karşı politik nedenlerle veya ırk, din, cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken, fiziksel engellilik gibi sebeplerle ya da keyfi ve kişisel nedenle ayırmacılık yapamazlar (ASU, 2003).
- i. Öğretim elemanları, meslektaşlarının politik ve yurttaşlık hakları ile ilgili uygulamalara ve sorumluluklarına karışamazlar (Aydın, 2002).
- j. Öğretim elemanları, meslektaşlarının mesleki hak ve ayrıcalıklarını kullanmalarını kasıtlı olarak engelleyemez ya da reddedemezler (Aydın, 2002).
- k. Öğretim elemanları, meslektaşlarının mesleki kararlarını etkilemek için özel davranışlarda bulunamazlar ve zorlayıcı araçlar kullanamazlar (Aydın, 2002).

Kendi Disiplinlerine Karşı Sorumlulukları

Etik İlke

“Bilginin geliştirilmesinin değeri ve saygınlığının derin inancıyla hareket eden öğretim elemanları, kendilerine yüklenen özel sorumluluğun bilincindedir. Kendi alanlarına karşı olan birincil sorumlulukları, gerçeği aramak ve onu anladıkları şekilde ifade etmektir. Bu amaçla, öğretim elemanları enerjilerini bilimsel yetkinliklerinin gelişmesine ve iyileşmesine adanır. Bilginin kullanılması, geliştirilmesi ve aktarılmasında eleştirel bir şekilde kendini disiplin altına almak ve yargıda bulunma (muhakeme yapmak) yükümlülüğünü kabul ederler. Düşünsel olarak dürüstçe davranırlar. Öğretim elemanlarının her ne kadar ek uğraşları olabilirse de, bunlar sorgulama özgürlüğünü ciddi olarak engelleyemez ve ondan ödün verilmesine neden olamaz” (AAUP, 2011).

Davranış Kuralları

- a. Öğretim elemanları, kendi akademik alanlarında güncelliklerini korumalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- b. Öğretim elemanları, tüm bilimsel çabalarında düşünsel doğruluğu ve dürüstlüğü göstermelidirler (Saddleback College, 2011).
- c. Öğretim elemanları, öğretimin niteliğini iyileştirmek için çalışmalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- d. Öğretim elemanları, diğer disiplinleri kötülememeli veya üniversitenin diğer programlarındaki ve akademik bölümlerindeki öğrencilerin güvenini azaltmamalıdırlar (Saddleback College, 2011).
- e. Öğretim elemanları, mesleki görevlere başvurularda yanıltıcı açıklamalarda bulunamazlar, mesleki nitelikleri ile ilgili yanlış bildirimlerde bulunamazlar ya da yeterlikleri ve nitelikleriyle ilgili gerçekleri kasıtlı olarak gizleyemezler (NEA, 2011).
- f. Öğretim elemanları, belirli bir görev için başvuruda bulunan bir adayın mesleki yeterliliği ile ilgili, bilerek yanıltıcı açıklamalar yapamazlar (NEA, 2011).
- g. Öğretim elemanları; eğitim, karakter ve diğer gerekli nitelikleri açısından yetersiz olduğu bilinen bir kişinin eğitimcilik mesleğine girmesi için yardım etmemelidirler (AAUP, 2011) veya diğer öğretim elemanlarına baskı yapmamalıdırlar.
- h. Öğretim elemanları, profesyonel kararlarını ve davranışlarını bozabilecek ya da etkileme görüntüsü verebilecek herhangi bir ödülü, hediye, ikramı veya başlığı kabul etmemelidirler (AAUP, 2011).
- i. Öğretim elemanları; yetkin olmadıkları alanlarda proje araştırmacılığı ve bilirkişilik; sınav, tez, atama veya yükseltme jürisi üyeliği yapmamalıdırlar.
- j. Öğretim elemanları, akrabalarının atama ve yükseltme jürilerinde görev alamazlar.

Üniversiteye Karşı Sorumlulukları

Etik İlke

“Öğretim elemanları, akademik bir kuruluşun üyeleri olarak, her şeyden önce etkin bir öğretmen ve bilim insanı olmak için çaba gösterirler. Öğretim elemanları, akademik özgürlükle çelişmedikçe, kurumlarının belirtilen kurallarına uyarlılar da eleştirme ve düzeltme (iyileştirme) isteme haklarını korurlar. Öğretim elemanları, kurumları dışında yaptıkları işin niceliği ve niteliğinin belirlenmesinde, kurum içindeki konumlarını göz önünde bulundururlar. Hizmetlerine ara veya son vermeyi göz önünde bulundururlarken, kararlarının kurumun programı üzerindeki etkisinin bilinciyle, niyetleri hakkında zamanında bilgilendirme yaparlar” (AAUP, 2011). Üniversite öğretim elemanları, işlerini kaybetme tehlikesine ve korkusuna maruz kalmaksızın, bilinenleri sorgulama ve farklı görüşlere sahip olma hakkına sahiptir (Aydın, 2002).

Davranış Kuralları

Öğretim elemanları; üniversitede bir görevi kabul ederken, üniversite topluluğuna katkıda bulunma yükümlülüğünü üstlenirler. Çeşitli düzeydeki komite, komisyon veya örgütlenmelerde üyelik yoluyla üniversitenin yönetimine katılımı içeren etkinliklerinde üniversitenin yararını gözeterek şekilde davranırlar (Saddleback College, 2011).

- Öğretim elemanları; bölümün, fakültenin veya üniversitenin idaresi ve işlerinin düzgün yürütülmesiyle ilgili kurallara uymak ve bununla ilgili bilgileri edinmek sorumluluğunu yüklenirler (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, sorumlu oldukları bölümün, fakültenin veya üniversitenin yönetimiyle eksiksiz bir görüşme sonucunda onay almadıkları sürece, potansiyel çıkar çatışmalarını önlemelidirler (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, kurum dışında, üniversitedeki görev ve sorumluluklarıyla bağdaşmayan profesyonel etkinliklerle meşgul olmamalıdır (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, üniversite kurallarına uygun olarak gerçekleşen işe alma, değerlendirme, yükseltme veya işten çıkarma süreçlerini yerine getirirken nesnel ve adil olmalıdırlar (Aydın, 2002).
- Öğretim elemanları; bölümün, fakültenin veya üniversitenin destek personeline saygıyla ve hakkaniyetle davranmalı, onları kişisel kazanç ve özel işleri için kullanmamalı, sözlü veya fiziksel olarak taciz etmemelidirler (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları, üniversitenin mali kaynaklarını dürüstlükle kullanmalıdırlar (Aydın, 2002).
- Öğretim elemanları; kurumsal ve mesleki ayrıcalıklarını, kişisel amaçlarla çıkar sağlamak için kullanmamalıdırlar (Aydın, 2002).
- Öğretim elemanları, hak etmedikleri ödemeleri (ek ders, yolluk-yevmiye vb.) bölümden, fakülteden veya üniversiteden talep etmemelidirler.

- Öğretim elemanları, üniversitenin olanaklarını kendi şahsi çıkarları ve kazançları için kullanmamalıdırlar.

Toplum Karşı Sorumlulukları

Etik İlke

“Toplumun üyeleri olarak, öğretim elemanlarının diğer vatandaşlar gibi hakları ve yükümlülükleri vardır. Öğretim elemanları, bu yükümlülüklerinin önceliğini öğrencilerine, meslektaşlarına, kendi disiplinlerine ve kurumlarına olan sorumlulukları ışığında değerlendirirler. Birey olarak konuşurken veya davranırken; bölümleri, fakülteleri veya üniversiteleri adına konuştukları izlenimini vermektan kaçınırlar. Sağlığı ve bütünlüğü için özgürlüğe muhtaç olan bir meslekte çalışan yurttaşlar olarak, öğretim elemanlarının, özgür araştırma koşullarını geliştirmek ve toplumun akademik özgürlüğü kavramasını daha ileri götürmek konusunda özel yükümlülükleri vardır” (AAUP, 2011).

Davranış Kuralları

- Öğretim elemanları, üniversite-toplum ilişkilerinde olumlu bir rol oynamalıdırlar (Aydın, 2002).
- Öğretim elemanları, bölümün veya üniversitenin temsilcisi olarak üstlendikleri görevlerde, kendi kişisel görüşlerinin bölümün, üniversitenin veya bir organının görüşümüğü gibi yanlış anlaşılmasından kaçınırlar (Saddleback College, 2011).
- Öğretim elemanları farklı kültür ve düşüncedeki toplum üyelerine saygılı, nesnel ve adil davranmalıdırlar.

Bilimsel Araştırmalarda ve Yayınlarında Etik İlkeler

Bu kapsamda, TÜBA Bilim Etiği Komitesi (2002) tarafından hazırlanan *Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları* başlıklı eserde sunulan ilkeler aynen geçerlidir.

Mesleki Etik Kuralları

Öğretim elemanları; yukarıda sunulan etik ilkeler ve davranış kurallarına ek olarak, üyesi oldukları meslek odaları, örgütleri ya da derneklerinin etik kurallarına uygun hareket etmek zorundadırlar.

ÖĞRENCİLER İÇİN ETİK İLKELER, SORUMLULUKLAR VE DAVRANIŞ KURALLARI

Giriş

Üniversite’de kayıtlı olarak eğitim gören tüm öğrenciler aşağıdaki ilkelere ve davranış kurallarına uymayı kabul ederler. Ayrıca, kaydı başka yükseköğretim kurumlarında olup da geçici olarak bu Üniversite’de eğitim gören öğrenciler de bu ilkelere ve davranış kurallarına uymayı kabul etmiş sayılırlar.

Akademik Etiğe Aykırı Davranışlar

- Sınav, ödev, proje, rapor, diploma çalışması, bitirme ödevi, tez vb. gibi her türlü sınama, bilgi veya yeterlik ölçme etkinliklerinde kopya çekmek veya vermek.
- Başkası yerine sınava girmek veya kendi yerine başkasını sınava sokmak.

- c. Bireysel olarak hazırlanması gereken bir çalışmayı başkalarına hazırlamak veya başkası için hazırlamak.
- d. Grup çalışmaları veya projelerinde, üzerine düşen katkıyı yapmamak.
- e. Daha önce aynı ya da başka bir derste değerlendirilmiş bir çalışmanın aynısını veya çok benzerini, almakta olduğu dersin sorumlusunun iznini almadan, tekrar not almak için sunmak.
- f. Ödev, proje, rapor, diploma çalışması, bitirme ödevi, tez vb. gibi her türlü çalışmada bilerek aşırma, uydurma, sahte veya saptırma bilgiler kullanmak.
- g. Verilen notları herhangi bir şekilde değiştirmek.
- h. Üniversite bünyesinde sürdürülen her türlü eğitim-öğretim, araştırma, kültür, sanat ve spor etkinliklerini veya sosyal hizmetleri engellemek.
- i. Üniversite dışında gerçekleşen ama eğitimin bir parçası olan staj, teknik gezi vb. etkinliklerde kurallara uymamak.
- j. Diğer öğrencilerin akademik etiğe aykırı davranmalarına kasıtlı olarak veya bilerek yardımcı olmak.

Öğretim Elemanlarına Karşı Davranış Kuralları

- a. Öğrenciler, tüm öğretim elemanlarına saygıyla davranmalıdırlar.
- b. Öğrenciler; ırkı, anadili, dini, cinsiyeti, milliyeti, medeni hali, siyasi görüşleri, dini inançları, cinsel yönelimi, ailesi, sosyal veya kültürel geçmişi, etnik kökeni ya da fiziksel engeli nedeniyle, herhangi bir öğretim elemanına karşı ayrımcılık yapmamalıdırlar.
- c. Öğrenciler, öğretim elemanlarını değerlendirirken adil, dürüst ve nesnel olmalıdırlar.
- d. Taraflardan birini ya da her iki tarafı olumsuz etkileyecek şekilde durumlar yaratan, öğrenci ve öğretim elemanı arasındaki kişisel ilişkiler etik açıdan kabul edilemez.
- e. Öğrenciler, eğitim-öğretim ilişkileri süresince, öğretim elemanlarıyla gönül ilişkisine giremezler.
- f. Öğrenciler, öğretim elemanlarını ve onlarla olan ilişkilerini kişisel kazançları için kullanmamalıdırlar.
- g. Öğrenciler, öğretim elemanlarını kasıtlı olarak mahcupiyet içinde bırakmamalı veya aşağılamamalıdırlar.
- h. Öğrenciler, öğretim elemanları hakkında bilerek, yanlış ve kötü niyetli açıklamalarda bulunmamalıdırlar.
- i. Öğrenciler, öğretim elemanlarının profesyonel kararlarını ve davranışlarını etkileyebilecek ya da etkileme görüntüsü verebilecek herhangi bir hediyeyi veya ikramı öğretim elemanlarına sunmamalıdırlar.

Diğer Öğrencilere Karşı Davranış Kuralları

- a. Öğrenciler, diğer öğrencilere karşı ırk, anadil, din, cinsiyet, milliyet, medeni hal, siyasal görüş, dini inanç, cinsel yönelim, aile, sosyal veya kültürel geçmişi, etnik köken, fiziksel engel-

lilik gibi sebeplerle ya da keyfi ve kişisel nedenle ayrımcılık yapamazlar.

- b. Tüm öğrenciler, ister aynı birimden isterse de farklı birimlerden olsun, birbirlerine karşı saygılı ve adil davranacaklar, saygın hareket edecekler ve birbirleriyle olan her türlü ilişkilerinde kendilerine hâkim olacaklardır.
- c. Öğrencilerin, diğer öğrencilere karşı tehdit edici davranışta bulunması, sözler söylemesi, sözlü ya da fiziksel tacizde bulunması veya gözdağı vermesi hiçbir şekilde ve koşulda kabul edilemez.
- d. Öğrenciler, diğer öğrenciler hakkındaki görüşlerini sunarken adil ve nesnel olmalıdırlar; onlar hakkında, bilerek, yanlış ve kötü niyetli açıklamalarda bulunmamalıdırlar.
- e. Öğrenciler, kendi tavırlarını veya görüşlerini desteklemek için diğer öğrencilerin görüş veya tavırlarını, bilerek, yanlış bir şekilde aktaramazlar.
- f. Öğrenciler, diğer öğrencilerin mallarına ve akademik çalışmalarına zarar veremezler.
- g. Öğrenciler, diğer öğrencilerin akademik haklarına ve öğrenme özgürlüğüne saygı göstermelidirler.

Bölüme, Fakülteye ve Üniversiteye Karşı Sorumlulukları

- a. Öğrenciler; bölümün, fakültenin veya üniversitenin
 1. Eğitim-öğretim işlerinin düzgün yürütülmesiyle ilgili kurallara uymak ve bununla ilgili bilgileri izlemek ve öğrenmek sorumluluğunu yüklenirler,
 2. Talep ettiği bilgileri veya evrakları doğru ve zamanında vermelidirler,
 3. Mallarına bilerek ya da kasıtlı olarak zarar vermemelidirler,
 4. Kısıtlanmış alanlarına izinsiz girmemeli ve oraları izinsiz kullanmamalıdırlar,
 5. Olanaklarını kendi şahsi çıkarları ve kazançları için kullanmamalıdırlar,
 6. İdari ve destek personeline saygıyla ve hakkaniyetle davranmalı, onları sözlü veya fiziksel olarak taciz etmemelidirler.
- b. Öğrenciler; diğer bölümleri, fakülteleri veya üniversiteleri aşağılayacak veya kötüleyecek açıklamalarda bulunmamalıdırlar.

İDARİ PERSONEL İÇİN ETİK İLKELER, SORUMLULUKLAR ve DAVRANIŞ KURALLARI

Giriş

Üniversite'ye ait birimlerde ve işyerlerinde çalışan, kadrolu ve geçici statüdeki tüm idari memurlar, işçiler ve diğer yardımcı personel aşağıdaki sorumlulukları yüklenmeyi, etik ilkelere ve davranış kurallarına uymayı kabul ederler.

Sorumlulukları ve Etik İlkeler

Öğretim elemanları ve öğrenciler ile birlikte üniversitenin üçlü sacayağından birini oluşturan idari ve yardımcı personelin, her ne kadar akademik yükümlülükleri yoksa da, üniversitenin işlerinin aksamadan ve kurallara uygun yürütülmesinde çok önemli görev ve sorumluluklar üstlendiği yadsınmaz. Bu nedenle üniversitenin vazgeçilemez unsurlarından biri sayılan idari ve yardımcı personelin; hizmet verdikleri öğretim elemanlarına, öğrencilere ve birbirlerine olduğu kadar, üniversite ile iş yapan kişilere ve üniversiteye başvuran bireylere karşı sorumlulukları vardır. İdari ve yardımcı personel; hizmet verdikleri akademik ortama yakışır şekilde saygın, dürüst, adil ve nesnel davranış ve uygulamalarda bulunmalıdırlar. Memurların ilgili yasa ve yönetmeliklerle belirlenen etik ilke ve davranış standartlarına ek olarak, üniversite bünyesindeki etkinliklerde ve uygulamalarda aşağıdaki kurallara uygun davranmaları gerekmektedir.

Davranış Kuralları

İdari personel;

- a. Tüm öğretim elemanlarına eşit ve saygıyla davranmalıdırlar.
- b. Tüm öğrencilere karşı saygılı ve adil davranmalı, onlara hoşgörü ve sevecenlik ile yaklaşmalıdırlar.
- c. Birbirlerine karşı saygılı ve adil davranmalı, saygın hareket etmeli ve birbirleriyle olan her türlü ilişkilerinde kendilerine hâkim olmalıdırlar.
- d. Öğretim elemanlarına, öğrencilere, diğer idari ve yardımcı personele karşı ırk, anadil, din, cinsiyet, milliyet, medeni hal, siyasal görüş, dini inanç, cinsel yönelim, aile, sosyal veya kültürel geçmiş, etnik köken, fiziksel engellilik gibi sebeplerle ya da keyfi ve kişisel nedenle ayrımcılık yapamazlar.
- e. Hiçbir şekilde ve koşulda öğretim elemanlarına, öğrencilere ve diğer idari personele karşı tehdit edici davranışta bulunamaz sözler söyleyemez, sözlü veya fiziksel tacizde bulunmaz veya gözdağı veremezler.
- f. Öğrencileri, diğer idari ve yardımcı personeli şahsi kazanç ve özel işleri için kullanmamalıdırlar.
- g. Üniversitenin idaresi ve işlerinin düzgün yürütülmesiyle ilgili kurallara uymak ve bununla ilgili bilgileri edinmek sorumluluğunu yüklenirler.
- h. Üniversitenin olanaklarını kendi şahsi çıkarları ve kazançları için kullanmamalıdırlar.
- i. Potansiyel çıkar çatışmalarını önlemelidirler.
- j. Kurum dışında, üniversitedeki görev ve sorumluluklarıyla bağdaşmayan profesyonel etkinliklerle meşgul olmamalıdırlar.
- k. Öğretim elemanları, öğrenciler ve diğer idari personel hakkında hizmetleri sırasında edindikleri bilgileri, açıklama yasal olarak talep edilmedikçe, açıklamamalıdırlar.
- l. Üniversite ile iş yapan kişilere ve üniversiteye başvuran bireylere karşı saygılı davranmalıdırlar.

- m. Öğretim elemanlarının, öğrencilerin, diğer idari personelin, üniversite ile iş yapan kişilerin ve üniversiteye başvuran bireylerin yasal hakkı olan hizmeti, geçerli olmayan nedenlerle, reddedemez, önleyemez veya geciktiremezler.
- n. Hizmet verdikleri bireylerden, rüşvet veya haraç görüntüsünü verebilecek, "yazılı (nominal) değer" in üzerinde ikram ya da hediyeleri doğrudan ya da dolaylı olarak talep veya kabul edemezler.

ÜNİVERSİTE TEMSİLCİLERİ İÇİN ETİK DAVRANIŞ KURALLARI

Giriş

Bu bölümde, Üniversite'nin kaynaklarının kullanımı hakkında karar verme yetkisi olan akademik ve idari personelin (üniversite temsilcilerinin) uyması gereken etik davranış kuralları sunulmaktadır. Aşağıda sunulan bilgiler, büyük ölçüde, Lehigh University (2004) kaynağından tercüme edilmiştir.

Genel İlkeler

Üniversitenin diğer özel ve tüzel kişilere karşı birçok yükümlülükleri vardır. Bunların en önemlilerinden biri de, üniversite adına üniversite dışındaki taraflarla olan ilişkilerde ve etkinliklerde en yüksek düzeyde etik standartların korunmasıdır. Bu konuda, üniversite temsilcileri tarafından yüksek derecede bireysel sorumluluk, dürüstlük ve sağduyu gösterilmesi gerekir. Üniversite kaynaklarının kullanımında ve işlerinin yürütülmesinde, tüm üniversite temsilcilerinin, her türlü incelemeye açık ve hesap verebilir şekilde davranmaları esastır.

Kurallara uygunluğu garanti etmenin ve hatalı davranış görüntüsünü önlemenin en iyi yolu: Önyargısız ve tarafsız inceleyicilere kararların, üniversitenin çıkarları için değil de şahsi yarar veya bir akrabanın / yakın dostun / iş ortağının kazancı için alındığı izlenimini uyandırabilecek her türlü ilişkiyi yazılı olarak açıklamaktır. Bu gibi ön açıklamalar, kurumun uygun kanallarından yapılmalıdır.

Bir üniversite temsilcisine, kendisinde etik veya ahlaki kaygılar uyandıracak şekilde herhangi bir işlem yapmak üzere, bir üst makam tarafından talimat verilirse, temsilcinin kuşkularını üstünün dikkatine sunmak ve konunun bir üst makama ya da kurula danışılmasını istemek kendi sorumluluğundadır.

Etik Olmayan Davranışlar

Aşağıdaki durumlar, üniversitenin çıkarlarıyla çelişen, güvenin ve yetkinin kötüye kullanılmasına örneklerdir.

- a. **Üniversite Kaynaklarının/Olanaklarının Kullanımı:** Bir üniversite temsilcisinin, üniversite çalışanlarının hizmetleri de dahil olmak üzere, üniversite kaynaklarını ve olanaklarını şahsi yararı için kullanması.
- b. **Kurallara Uymama:** Üniversite temsilcilerinin, üniversiteyle ilgili herhangi bir kural, düzenleme veya etik standarda uygun davranmamaları.
- c. **Mahremiyeti Olan Bilgilerin Açıklanması:** Bir üniversite temsilcisinin, görevi sırasında edindiği gizli verileri, bilgi almaya yetkili olmayan kimselere, yetkisi olmadan açıklaması.

- d. Hediyeelerin veya İkramların Kabulü:** Bir üniversite temsilcisinin veya bakmakla yükümlü olduğu bir aile ferdinin, üniversiteyle iş yapan veya yapmak isteyen herhangi bir kişi, firma veya kuruluştan hediye, borç veya “yazılı (nominal) değer”in üzerinde bir ikram kabul etmesi. Burada, üniversite ile ilişkisi olan veya olması beklenen bankalar veya mali kuruluşlardan normal/yasal yollardan alınacak borçlar/krediler hariç tutulmuştur.
- e. Hediye veya İkram Sunmak:** Bir üniversite temsilcisinin veya bakmakla yükümlü olduğu bir aile ferdinin, üniversiteyle iş yapan veya yapmak isteyen herhangi bir kişi, firma veya kuruluştan hediye vermesi veya “yazılı (nominal) değer”in üzerinde bir ikramda bulunması.
- f. Tedarikçilerle Kazanç İlişkisi:** Bir üniversite temsilcisinin veya bakmakla yükümlü olduğu bir aile ferdinin ayrıcalık yapması ya da kendisine ayrıcalık tanınması olasılığı olan ve üniversiteyle iş yapan veya yapmak isteyen herhangi bir kişi, firma veya kuruluş ile kazanç ilişkisi içinde bulunması. Burada, üniversite yönetiminin bilgisi ve yazılı izni olduğu durumlar hariçtir.
- g. Üniversite ile Rekabet:** Bir üniversite temsilcisinin, doğrudan veya önemli bir paya sahip olduğu firma ya da üyesi olduğu bir kuruluş kanalıyla, üniversite ile doğrudan rekabet yaratacak şekilde, bir ücret karşılığında herhangi bir girişimde bulunması. Burada, üniversite yönetiminin bilgisi ve yazılı izni olduğu durumlar hariçtir.
- h. Tedarikçilere Mal Satışı veya Kiralanması:** Bir üniversite temsilcisinin veya bakmakla yükümlü olduğu bir aile ferdinin; doğrudan üniversiteye veya üniversiteyle iş yapan ya da yapmak isteyen herhangi bir kişi, firma veya kuruluştan herhangi bir malı satması ya da kiralaması. Burada, üniversite yönetiminin bilgisi ve yazılı izni olduğu durumlar hariçtir.
- i. Tedarikçiler Tarafından İstihdam:** Bir üniversite temsilcisinin, üniversiteyle iş yapan ya da yapmak isteyen herhangi bir kişi, firma veya kuruluş için herhangi bir şekilde ve sıfatla çalışması ya da danışmanlık yapması. Burada, üniversite yönetiminin bilgisi ve yazılı izni olduğu durumlar hariçtir.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu çalışma, konuyla ilgili yayınlar taranarak, detaylı ve kapsamlı bir şekilde hazırlanmıştır. Çalışma, yükseköğretim kurumları için bir “Akademik Etik Kılavuzu”nun ilk taslağı olabilir.

Taslağın son şeklini almasından önce ilgili tarafların (öğrenciler, öğretim elemanları ve idari personel) inceleme ve tartışmasına açılması çok önemlidir. İlgili taraflarca benimsenmeyecek bir kılavuzun etkili olarak uygulanması zorlaşacaktır. Ancak, tartışmalar sırasında akademik etik felsefesine aykırı maddelerin eklenmesi ya da bazı tarafların hoşuna gitmeyen maddelerin çıkartılmasına karşı dikkatli olunması gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında, tüm iç-paydaşlara etik konusunda eğitim verilmelidir. Öğrenciler için eğitim-öğretim programlarında etik dersleri açılmalı; öğretim elemanları ve idari personel için zorunlu etik kursları düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- American Association of University Professors (AAUP) (2011). Statement on Professional Ethics. Retrieved April 16, 2011, from <http://www.aaup.org/statements/Redbook/Rbethics.htm>.
- American Society of Civil Engineers (ASCE) (2000). Ethics - Standards of Professional Conduct. Retrieved December, 2004, from <http://www.asce.org/pdf/ethicsmanual.pdf>.
- Arizona State University (ASU) (2003). Faculty Code of Ethics. Retrieved December, 2004, from <http://www.asu.edu/aad/manuals/acd/acd204-01.html>.
- Aydın, İ. (2002). *Yönetmelik, Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Harris, Jr., C.E., Pritchard, M.S., & Rabins, M.J. (2000). *Engineering Ethics - Concepts and Cases*, (2nd ed.), Wadsworth Publishing Company, Scarborough, Ontario, p. 47.
- Lehigh University (2004). Code of Ethical Conduct for University Representatives. Retrieved December, 2004, from <http://luna1.cc.lehigh.edu:82/PURCHMAN>.
- Merriam-Webster (1993). *Merriam Webster's Collegiate Dictionary* (10th ed.), Merriam-Webster, Inc., Springfield, Massachusetts, p. 242.
- National Education Association (NEA) (2011). Code of Ethics. Retrieved April 16, 2011, from <http://www.nea.org/home/30442.htm>.
- Saddleback College (2011). Faculty Code of Ethics and Professional Standards. Retrieved April 16, 2011, from <http://www.saddleback.edu/gov/senate/acsen/acsen/ethics.html>.
- TÜBA Bilim Etiği Komitesi (2002). *Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunlar*, TÜBA Yayınları No.1, Türkiye Bilimler Akademisi, TÜBİTAK Matbaası, Ankara, s. 70.
- Wikipedia (2011). Sexual Orientation. Retrieved October, 2011, from http://en.wikipedia.org/wiki/Sexual_orientation.
- YUYÇ Komisyonu ve Çalışma Grubu (2009). *Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (TYUYÇ) Ara Raporu S.1*, TC Yükseköğretim Kurulu, Ankara, s. 46.

EK: 1- BAZI ETİK KAVRAMLARIN TANIMI

Metinde yer alan bazı kavramların tanımı, alfabetik sırayla aşağıda verilmiştir.

Aşırma (intihal): Başkalarının fikirlerini, yöntemlerini, verilerini, yazılarını ve şekillerini sahiplerine atıf yapmadan kullanmak (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Cinsel yönelim: Bireylerin duygusal, romantik ve cinsel olarak; karşı cinsiyetten olanlardan, kendi cinsiyetinden olanlardan veya her ikisinden hoşlanması ya da hiç birinden hoşlanmaması (Wikipedia, 2011).

Çıkar çatışması: Güven duyulan konumda olan bir kişinin kişisel çıkarları ile resmi sorumlulukları arasındaki çatışmalı durumdur (Merriam-Webster, 1993). Çıkar çatışması; bireyin kendi işindeki bağlantılarını veya konumunu, işverene veya kurumuna bir şekilde mal olsun veya olmasın kendinin, akrabalarının veya arkadaşlarının özel işini veya mali çıkarlarını iletirmek için kullanması durumunda ortaya çıkmaktadır (ASCE, 2000).

Haraç: Yasal ve ahlaki olarak hak edilmiş olan bir hizmeti güven altına almak için gönülsüz olarak verilen para, mal veya hizmet (Harris et al., 2000).

Rüşvet: Yasal ve ahlaki olarak hak edilmemiş bir ayrıcalığı, önceliği, kolaylığı veya hizmeti güven altına almak için gönüllü olarak verilen para, mal veya hizmet (Harris et al., 2000).

Saptırma veya çarpıtma: Değişik sonuç verebilecek şekilde; bilgilerde, verilerde, araştırma malzemeleri, aygıtlar, işlemler ve araştırma kayıtlarında değişiklik yapmak ve sonuçları değiştirmek (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Uydurmacılık veya sahtecilik: Araştırmada veya çalışmada bulunmayan verileri üretmek, bunları rapor etmek ve yayımlamak (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Yazılı (nominal) değer: Kabul edilebilecek veya verilebilecek hediye veya ikramların üst sınırını ve sayısını belirten, üniversitenin ilgili kurulunca belirlenen ve zaman içinde güncellenen bir değerdir. Örnek; 2011 yılı için her biri 50 TL tutarını geçmemek üzere, en çok üç kere.